

УДК 628.35

Ю.А. Скріль, магістрант, О.М. Федоришин, к.т.н.

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ВИСОКОЧУТЛИВИХ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ СТИЧНИХ ВОД НА ВИЯВЛЕННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ЛІКАРСЬКИМИ ПРЕПАРАТАМИ

Yu.A. Scril, magistr, O.M. Fedoryshyn Ph.D.

ANALYTICAL REVIEW OF HIGHLY SENSITIVE WASTEWATER ANALYSIS METHODS FOR THE DETECTION OF POLLUTION BY MEDICINAL PRODUCTS

Проведено аналітичний огляд високочутливих методів аналізу стічних на виявлення ксенобіотиків і лікарських препаратів. Встановлено, що для таких досліджень найчастіше використовують такі високочутливі методи, як ультра високоефективна рідинна хроматографія, мас-спектроскопія, матрична флуоресцентна спектроскопія з вимушеною емісією, газова хроматографія. З'ясовано, що високочутливі методи дозволяють виявляти такі органічні речовини, як лікарські засоби (антибіотики, стероїди, протипухлинні препарати, протизапальні), заборонені наркотики (кокаїн, метамфетаміни, метадон, похідні морфіну), УФ- фільтри (октокрилен, октил тріазол), бромовмісні органічні сполуки, перфторати, повернево-активні речовини (ПАР).

Аналіз стічних вод є важливим не лише через соціальні аспекти, але і через потенційний вплив лікарських препаратів та їхніх метаболітів на навколишнє середовище, адже не завжди їх можливо повністю видалити на очисних спорудах і вони можуть потрапити у природні басейни річок, а звідти у джерела питної води. Антибіотики здатні пригнічувати ріст і активність мікробіомів у аеротенках та метантенках на очисних спорудах та у природних водоймах. Протипухлинні препарати викликають цитотоксичний і канцерогенний ефект у тварин. Стероїдні гормони здійснюють негативний вплив на розмноження і розвиток амфібій та інших тварин [1, 2].

Оскільки лікарські препарати та їх метаболіти наявні у стічних водах у слідових концентраціях, для аналізу найчастіше використовують високочутливі методи, до яких відносять: ультра високоефективну рідинну хроматографію, мас-спектроскопію, матричну флуоресцентну спектроскопію з вимушеною емісією, газову хроматографію [3, 5, 7].

За допомогою ультра високоефективної рідинної та подальшої мас-спектроскопії, стічні були проаналізовані на вміст великої кількості органічних речовин, як лікарські засоби (антибіотики, стероїди, протипухлинні препарати, протизапальні), заборонені наркотики (кокаїн, мет амфетаміни, метадон, похідні морфіну), УФ- фільтри (октокрилен, октил тріазол), бромовмісні органічні сполуки, перфторати, повернево-активні речовини (ПАР) [1,7].

Найбільшу концентрацію у стічних водах було виявлено з лікарського засобу Карбамазепін (протисудомний засіб), який на сьогодні є одним з найбільш часто виявлених фармацевтичних препаратів в навколишньому середовищі та пробах води і мулу з очисних споруд. Присутність цього препарату виявляють у концентрації 4,7 мкг/кг і середньому значенні і до 120 мкг/кг. Триклозан - це антибіотик, який широко використовується в побутових товарах (косметика, засоби для гігієни порожнини рота, мийні засоби), тому не дивно, що його виявлено в концентраціях 1 мг/кг до 5 мг/кг у активному мулі очисних споруд в Іспанії [1]. Також проаналізовано стічні води на вміст протипухлинних препаратів, де виявлені такі препарати, як циклофосфамід, іфосфамід і метотрексат. Циклофосфамід був присутній в обох показаних мас-хроматограмах одного потоку зразків. На хроматограмах представлено три піки з однаковим часом утримання як метотрексат (1,74 хв), циклофосфамід (3,08 хв), та іфосфамід (3,00 хв) на

цих. Площі співвідношення хроматограм, отриманих для $260,9 > 140,0/260,9 > 106,1$, $260,9 > 92,1/260,9 > 153,9$ і $455,0 > 308,0/455,0 > 174,8$ у цьому впливовому зразку були близькі до таких у стандартному зразку. Дослідження підтвердило, що протиракові препарати, такі як циклофосамід та іфосфамід, могли бути скинутими у поверхневі і ґрунтові води Китаю. Такі ж дослідження проводилися і в інших країнах. Вміст сульфат-кон'югованих форм естрогенів у зразках мулу було досліджено, що рівні цих сполук виявляються у діапазоні 0,64–7 мкг/кг d у пробах мулу з Іспанії [1]. У ньому були зареєстровані найвищі концентрації естрогенів для естріолу (до 406 мкг/кг в одному зразку).

Найвищі знайдені концентрації УФ фільтрів стосувалися октокрилену іоктил триазолу, середні значення яких 4840 мкг/кг та 5510 мкг/кг відповідно.

Концентрації ПАР, знайдені в осаді стічних вод, охоплюють три порядки величиною в діапазоні 0,1–>30 г/кг [2]. Присутність лаурил сульфату в осаді стічних вод сильно залежить від різних факторів, наприклад, тип очищення (аеробне, анаеробне), вміст необроблених стічних вод, жорсткість води та вік мулу. Концентрація лаурил сульфату в анаеробно-розщепленому осаді вказує, що кількість осаду в цілому вище, ніж в аеробно-стабілізованому осаді.

Для збереження навколишнього середовища потрібно контролювати вміст чужорідних органічних сполук у стічних водах, а також будувати спеціальні очисні споруди у лікарняних закладах і фармацевтичних підприємствах. Вимірювання вмісту фармацевтичних препаратів і заборонених наркотиків у міських стічних водах також дозволяє встановити кількість їх вживання населенням.

Література:

1. Analysis of selected emerging contaminants in sewage sludge MS Díaz-Cruz, MJ García-Galán, P Guerra - TrAC Trends in, 2009 - Elsevier
2. Physico-chemical analysis of Sewage water treatment plant at Jagjeetpur Haridwar, Uttarakhand R Bhutiani, DR Khanna, K Shubham - Environment , 2016 - journal.environment.in
3. Characterization of dissolved organic matter in urban sewage using excitation emission matrix fluorescence spectroscopy and parallel factor analysis W Guo, J Xu, J Wang, Y Wen, J Zhuo, Y Yan - Journal of Environmental , 2010 – Elsevier
4. A comparative study on the physicochemical and bacterial analysis of drinking, borewell and sewage water in the three different places of Sivakasi RR Krishnan, K Dharmaraj, BDR Kumari - Journal of Environmental ..., 2007 - jeb.co.in
5. Public health care management of water pollution with pharmaceuticals: environmental classification and analysis of pharmaceutical residues in sewage water Å Wennmalm, B Gunnarsson - Drug information journal: DIJ/Drug , 2005 – Springer
6. Performance of the linear ion trap Orbitrap mass analyzer for qualitative and quantitative analysis of drugs of abuse and relevant metabolites in sewage water L Bijlsma, E Emke, F Hernández, P De Voogt - Analytica Chimica Acta, 2013 – Elsevier
7. Analysis of anticancer drugs in sewage water by selective SPE and UPLC-ESI-MS-MS J Yin, Y Yang, K Li, J Zhang - Journal of chromatographic , 2010 - academic.oup.com